

Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning - Unit

Deres referanse
20/00319

Vår referanse
20-81

Vår dato
11.05.2020

Revisjon av digitaliseringsstrategien for universitets- og høyskolesektoren

Universitets- og høyskolerådet (UHR) takker for muligheten til å gi innspill til revisjonen av UH-sektorens digitaliseringsstrategi.

Bakgrunn

Koronakrisen har hatt en enorm betydning for digitaliseringsarbeidet i universitets- og høyskolesektoren. Det er sannsynligvis berettiget å sette et tydelig tidsskille og snakke om tiden før og etter koronapandemien når det snakkes om digitalisering i høyere utdanning og forskning. Utfordringene man står overfor vil se helt annerledes ut når en revidert strategi skal implementeres etter den senere tids digitalisering av undervisning, eksamen og øvrig drift av institusjonene. Endringene skjedde under sterkt tidspress, og vi må bygge videre på de beste løsningene som kan bidra til en varig og positiv endring for universitetene og høyskolene. Dette må en revidert digitaliseringsstrategi ha som utgangspunkt.

Krisen vil prege sektoren en god stund fremover, og en revidert digitaliseringsstrategi må også ta hensyn til uforutsigbarhet når det gjelder ressursituasjonen.

Omleggingen av driften av universitetene og høyskolene som følge av korona-pandemien har vært svært krevende, og UH-institusjonene har ikke kunnet prioritere stort annet i den senere tiden. Det har derfor ikke vært tilstrekkelig med tid til grundige drøftinger av pågående høringer i regi av UHR. Det gjelder også arbeidet med den reviderte digitaliseringsstrategien for UH-sektoren.

Generelt

Det ligger positive gevinster i et godt samarbeid mellom UNIT og sektoren, gitt en god arbeidsdeling, tydelig gevinstrealisering og en fornuftig og forutsigbar kostnadsutvikling. De overordnede sektormålene for universitetene og høyskolene må fortsatt legges til grunn for strategiarbeidet.

Det ble gjort et grundig arbeid da dagens digitaliseringsstrategi ble utarbeidet, med en rekke tilhørende delstrategier. Universitets- og høyskolerådet mener at noe av dagens strategitekst består av en type overordnede tema som krever kontinuerlig arbeid, der man sjelden kan si at arbeidet er ferdigstilt. Disse bør derfor videreføres i revidert strategi, men med utgangspunkt i en oppdatert beskrivelse av dagens situasjon i UH-sektoren.

Postadresse
Stortorvet 2
NO-0155 Oslo

Telefon +47 409 14 969
postmottak@uhr.no
www.uhr.no
Org.nr. 917 697 825

Saksbehandler
«Sbr_Navn»
«Sbr_EmailAdr»
Telefon +47 «Sbr_Tlf»

Handlingsplanen for digitalisering, som skal utarbeides i etterkant av strategien, bør være mer konkretisert og beskrive hvilke tiltak som skal prioriteres i strategiperioden.

UHR kan i denne omgang kun gi noen overordnede tilbakemeldinger nå, men ønsker å komme tilbake med flere kommentarer senere i prosessen, når Units arbeidsgruppe har laget et utkast til en revidert strategi.

UHR har tre generelle, overordnede tilbakemeldinger.

- Universitetene og høyskolene starter med et helt annet utgangspunkt nå enn da forrige digitaliseringsstrategi ble utarbeidet. Det er viktig at dette gjenspeiles i strategien, slik at målbildene reflekterer både nåsituasjonen og det man ønsker å oppnå i strategiperioden. Kompetansen som finnes i UH-institusjonene må danne utgangspunkt for et oppdatert innledningskapittel, det som i dagens strategi heter «Hvor er vi».

Videre må arbeidet med digitaliseringsstrategien ses i sammenheng med andre store prosesser i KD, som omhandler styring av sektoren og arbeidet med ny UH-lov. Vi viser særlig til satsing på livslang læring/etter- og videreutdanning, dimensjonering av utdanning, muligheter til fortsatt å opprettholde en mangfoldig sektor og i særlig grad ivaretagelse av UH-institusjonenes autonomi. Balansegangen mellom gode, felles løsninger for en heterogen UH-sektor og institusjonenes nødvendige autonomi må beskrives på en måte som ivaretar både helheten og institusjonene i strategidokumentet.

- Det er viktig å fremskaffe en totaloversikt over digitaliseringsprosjektene, både de som pågår og de som er planlagt fremover. Det er mange aktører både innenfor og utenfor UH-sektoren som er viktige for det fremtidige digitaliseringsarbeidet til universitetene og høyskolene. Blant annet iverksetter Helsedirektoratet, Difi og DFØ digitaliseringsarbeid som vil påvirke UH-institusjonene, og som kommer i tillegg til det som skjer i regi av Unit. Ettersom digitaliseringsstrategien er hele UH-sektorens strategi, bør dette mangfoldet omtales. Det vil både si hvilke roller direktoratene under Kunnskapsdepartementet forventes å ta i digitaliseringsarbeidet, men også hvordan digitaliseringsarbeidet som foregår i regi av andre relevante aktører vil påvirke UH-institusjonene.

Ambisjonsnivået i digitaliseringsstrategien må ses i sammenheng med et slikt totalbilde og hva de ulike aktørene enten ber om eller pålegger UH-institusjonene å bidra med. Hver for seg påfører de UH-institusjonene oppgaver som krever ressurser, både kapasitetsmessig og økonomisk. Bli styringen for sterk og oppgavene som påføres universitetene og høyskolene for omfattende, vil egne prioriteringer og det strategiske handlingsrommet til institusjonene bli skadelidende.

Det må også arbeides videre med klargjøring av ansvarsforholdet mellom Unit og UH-institusjonene om hvem som gjør hva. I disse beskrivelsene er UHR særlig opptatt av at institusjonenes autonomi må sikres, samtidig som det må legges opp til best mulig utvikling av systemer for samarbeid og erfaringsdeling. Der det er hensiktsmessig med store fellessystemer, bør disse utvikles, jf. arbeidet som skjer i regi av BOTT-institusjonene nå.

- I dagens strategi står det at: *Hovedprinsippet for finansiering av IKT-infrastruktur og -tjenester i UH-sektoren må imidlertid være at institusjonene (brukerne av tjenestene) betaler kostnaden ved å utføre oppgavene.* Sektorens erfaringer med

digitaliseringsprosjekt i regi av direktoratene, er at de har medført økte kostnader, uten at det så langt har vært mulig å hente ut tilstrekkelige effektiviseringsgevinster for institusjonene. Det blir derfor viktig å synliggjøre effektiviseringsgevinster i det videre arbeidet. UHR er særlig bekymret for stadige tiltak som skal finansieres gjennom å hente ut midler fra institusjonenes basisfinansiering. Dette gjelder for flere oppgaver enn arbeidet som er knyttet til digitalisering, men det har vært særlig store kostnader knyttet til digitaliseringsarbeidet de siste årene. En slik tapping av basisfinansieringen vil redusere det strategiske handlingsrommet og på sikt også kunne gå ut over primæroppgavene til UH-institusjonene, forskning og utdanning.

Arbeidet med å beskrive et finansieringssystem for prosjekter i regi av Unit er i gang. Dette arbeidet må gjenspeiles enten i digitaliseringsstrategien eller i den kommende handlingsplanen. Beskrivelsen bør omfatte selve systemet for finansiering, forventede gevinster og frihetsgrader for institusjonene til å delta. Det er fortsatt store forskjeller på tvers av institusjonene i sektoren, og strategien må ta høyde for de ulike behovene.

Konkrete spørsmål fra Unit

Hvilke muligheter og utfordringer innen utdanning, forskning og hos institusjonene bør løftes fram i digitaliseringsstrategien og hva er de viktigste grepene for å ta UH-sektoren videre?

Administrasjon

Arbeidet med de store fellessystemene er godt i gang i regi av BOTT-institusjonene. Her er det behov for en oppdatert status og beskrivelse av veien videre. For institusjonene som ikke er med i BOTT-samarbeidet, må det beskrives hvordan videre arbeid med påkobling til fellessystemene skal gjøres.

Utdanning og forskning

Langtidsplanen for høyere utdanning og forskning (LTP) har vært gjennom en revisjon siden forrige digitaliseringsstrategi ble utarbeidet. Ambisjonene i LTP er et viktig bakteppe for digitaliseringsarbeidet knyttet til forskning og utdanning, og må ivaretas i den reviderte strategien.

Samtlige av dagens strategipunkter er fortsatt aktuelle i en revidert strategi, selv om utgangspunktet for å oppnå målene som nevnt har endret seg. Det foreslås derfor at mye av dagens strategitekst videreføres, og at det legges mer arbeid i konkretisering og måloppnåelse i utforming av den kommende handlingsplanen. Der vil man kunne gå inn på beskrivelse av enkeltprosjekter og forventet måloppnåelse av disse. UH-institusjonene vil etter all sannsynlighet også ha bedre tid til å arbeide med innspill til handlingsplanen etter hvert.

For de andre områdene som er omfattet av digitaliseringsstrategien, viser vi til innspillene fra våre medlemsinstitusjoner. Vi peker likevel på behovet for et løft for nasjonal infrastruktur. Dette er viktig av flere grunner, blant annet for å ivareta behovet for økt datalagringskapasitet.

Hvordan skal digitaliseringsarbeidet bidra til å forenkle, forbedre og fornye høyere utdanning og forskning?

Tilrettelegging for deling er et viktig stikkord her, sammen med tilstrekkelig finansiering av de gode og prioriterte tiltakene. Åpen forskning, og det potensialet som ligger i dette, blir viktig å omtale.

Bør det gjøres justeringer i eksisterende målbilder, jf. handlingsplanen? Og hvordan bør målbilder for samfunnsliv, arbeidsliv og næringsliv beskrives?

Mange av målbildene er såpass generelle og ambisiøse, at de bør videreføres i den reviderte strategien.

Målbilder for samfunnsliv, arbeidsliv og næringsliv bør primært utarbeides i samarbeid med partene. For UHR vil det være viktig at disse målbildene ivaretar universitetenes og høyskolenes autonomi, at digitaliseringsarbeidet bidrar til å styrke samarbeidet på tvers av aktørene og at de finansielle ordningene for dette arbeidet klargjøres.

Tiltak som bør vurderes på strategisk plan (med begrunnelse opp mot målbilder), gjerne relatert til:

- ***Forskningsinnsats på særlig viktige områder, som digitalisering for grønt skifte, stordata og kunstig intelligens***
- ***Yrkes- og profesjonstilpasset digital kompetanse, dimensjonering av studietilbud og desentralisert utdanning***
- ***FNs bærekraftsmål og det grønne skiftet***
- ***Målene i langtidsplanen eller andre sektorføringer.***

Digitaliseringsstrategien bør ha et systemperspektiv og omtale behovene for gode digitale verktøy som understøtter strategiene til og arbeidet i den enkelte utdanningsinstitusjonen.

Vi har sett betydningen av internasjonalt forskningssamarbeid nok en gang gjennom arbeidet med forskning på korona-viruset. Videre satsing på åpne kunnskapsressurser er viktig å omtale.

Når det gjelder arbeidet med det grønne skiftet, har Diku på oppdrag fra KD sendt ut kartleggingsskjema og forslag til indikatorer til UH-institusjonene. UHR mener at denne typen rapporteringer ikke er veien videre for en grønn omstilling. Mer bruk av digitale verktøy for erfaringsdeling og gjennomføring av større og mindre møter og konferanser vil kunne ha stor betydning for reisevirksomheten i sektoren. Utvikling av enda mer hensiktsmessige digitale verktøy for dette formålet vil dermed kunne være ett av flere tiltak. Digitale verktøy som gir muligheter for nettverksdanning og enkel, åpen tilgang til data vil være en annen. Det er problemstillinger i tilknytning til denne utviklingen som kan være relatert til IT-sikkerhet, opphavsrett m.m. Alle institusjonene bør ha noe kompetanse på disse områdene, men de kan ikke ha spisskompetanse på alle. Sektorkompetanse knyttet til digitaliseringsprosjektene bør også være et tema i digitaliseringsstrategien.

På et nasjonalt og mer lokalt nivå, har arbeidet etter koronapandemien synliggjort behovet for mer fleksibilitet i UH-institusjonene. På svært kort tid har nesten all undervisning blitt digital. Kanskje har det mest utfordrende i dette arbeidet vært den sterke styringen av enkelte utdanninger. Dette er viktig erfaring i det videre arbeidet med digitaliseringen av utdanningene. Det må lages fleksible systemer som institusjonene kan tilpasse og ta i bruk etter eget behov.

Avsluttende kommentarer

Universitets- og høyskolerådet peker avslutningsvis igjen på at det er mange punkter som bør videreføres i dagens strategi. De er overordnede og krever kontinuerlig arbeid. I

handlingsplanen som Unit skal utvikle i samarbeid med UH-institusjonene, kan arbeidet i de neste fire årene i større grad konkretiseres.

Det vil fortsatt være nyttig med en felles digitaliseringsstrategi for UH-sektoren og UHR ser frem mot videre diskusjoner om denne.

Vennlig hilsen

Dag Rune Olsen
styreleder

Alf Rasmussen
generalsekretær

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR